

Манаєва Г. С.

*старший викладач Центру підготовки іноземних громадян,
Запорізький державний медичний університет*

Чорна Ю. В.

*старший викладач Центру підготовки іноземних громадян,
Запорізький державний медичний університет*

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В КОНТЕКСТІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКІЙ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНІЙ

Сучасні тенденції всесвітньої економічної, політичної і культурної інтеграції та уніфікації впливають на всі сфери життя суспільства і, безумовно, сприяють трансформації освітніх процесів. Постійна потреба в налагодженні міжнародних, міжнаціональних та міжкультурних контактів спонукає звернути особливу увагу на важливість міжкультурної комунікації в сфері освіти.

Традиційне визначення міжкультурної комунікації, введене у науковий обіг Г. Трейгером та Е. Холлом, пояснює цей термін як комунікацію між представниками окремих культур, за якої один учасник виявляє культурну різницю іншого шляхом обміну інформацією, почуттями, думками. Звертаючись до міжкультурної комунікації в контексті педагогіки загалом та методики викладання іноземної мови зокрема, актуальними видаються наступні визначення, сформульовані у концептуальних працях вітчизняних та зарубіжних науковців (Л. Виготський, В. Костомаров, С. Рубінштейн, С. Тер-Мінасова, Г. Томахін, В. Фурманова та ін.):

– міжкультурна комунікація – це взаємодія культур, що здійснюється в певному просторі і часі, де феномен культури розглядається як родове поняття, культурні контакти набувають різних форм, які знаходять своє вираження в дотикові, взаємовідношенні, синтезі, доповнюваності й діалогові;

– міжкультурна комунікація – це взаємодія культур, за якої вони вступають у діалог, відбувається їх актуалізація, внаслідок чого виявляється загальнолюдське і специфічне кожної культури як системи;

– міжкультурна комунікація – це взаємодія культур, що отримує свою екстеріоризацію через мову і вербальний зміст, які створюють специфічну картину світу [4, с. 106].

Ключовими поняттями в цих визначеннях виступають «діалог», «діалог культур», «мова», «вербальний зміст». Таким чином, мова у контексті міжкультурної комунікації набуває особливого значення і як

засіб культурної взаємодії і як власне одне з джерел вираження загальнолюдських і специфічних особливостей кожної культури як системи. Отже, важливість успішної та продуктивної міжкультурної комунікації у навчанні іноземній мові є беззаперечною.

Існує перелік факторів, які можуть суттєво ускладнити процес міжкультурної комунікації під час вивчення іноземної мови на початковому етапі і мовні відмінності очевидно є одними з найбільш значимих серед цих факторів. Частотними помилками у спілкуванні на початковому етапі вивчення іноземної мови можна вважати недоречне використання лексичних одиниць, невідповідна ситуації спілкування вербальна реакція, нерозуміння фактів соціокультурної поведінки у повсякденних типових ситуаціях спілкування.

Запобігти подібним помилкам, які негативно впливають на успіхи у вивченні іноземної мови можливо шляхом інтеграції до традиційних лексико-граматичного та морфолого-синтаксичного компонентів навчання мови матеріалів, які містять інформацію про традиції, звичаї та обряди, зразки побутової культури та повсякденної поведінки, які об'єднують лінгвокультурні явища та репрезентують національні картини світу, що відображають специфіку сприйняття навколишнього середовища носіями мови. Таким чином отримується і засвоюється інформація про соціальні, історичні, етнографічні, культурні особливості, умови, обставини, які утворюють фон, на якому існують смислові і змістові значення слів національної мови.

З досвіду роботи Центру підготовки іноземних громадян ЗДМУ паралельна презентація традиційного навчального матеріалу (знання про лексико-граматичну, морфологічну та синтаксичну системи української мови) і додаткових матеріалів етнокультурологічного та лінгвокультурного характеру, що відображають загальноприйняті норми, традиції, форми і особливості спілкування в тій чи іншій сфері допомагає швидше опанувати навички міжкультурної комунікації і сприяє більш ефективному формуванню загальних мовних та мовленнєвих навичок і вмінь.

На різних етапах вивчення української мови як іноземної обсяг такого роду додаткової інформації змінюється від найпростіших форм (презентація традиційних формул мовного етикету у різних комунікативних ситуаціях, відповідно до часу, місця, статусу учасників комунікації) до більш складних на завершальному етапі вивчення дисципліни (автентичні неадаптовані тексти різної жанрової спрямованості, неадаптовані аудіоматеріали, що репрезентують різні стилі, стратегії і тактики комунікації, робота з джерелами з соціальних мереж тощо). Така послідовність підбору матеріалів допомагає формувати фонові знання (знання про предмети і явища національної культури та про загальноприйняті норми поведінки носіїв мови), які сприяють якісній та ефективній міжкультурній комунікації.

Таким чином, формування передумов до здійснення міжкультурної комунікації у процесі вивчення української як іноземної на початковому етапі є одним з найважливіших компонентів успішного оволодіння мовою на високому комунікативному рівні і потребує активного залучення до навчально-методичної бази дисципліни матеріалів етнокультурологічного та лінгвокультурного спрямування.

Список використаних джерел:

1. Гавришак І. І., Проців О. Я. Фонові знання як важливий чинник формування іншомовних комунікативних компетенцій іноземних студентів. Актуальні проблеми лінгводидактики в сучасному освітньому середовищі : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції / за ред. Г. І. Дідук-Ступ'як, Т. М. Миколенко, М. В. Пігур. Тернопіль, 2020. С. 83–86.
2. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу : монографія. Київ : Логос, 2004. 284 с.
3. Жайворонок В. В. Знаки української культури : словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
4. Козак А. В. Міжкультурна комунікація у контексті діалогу культур. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Сер. : Філологічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. Вип. 118. С. 106–110.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-90>

Марченко Н. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освіти дорослих,*

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ТА ТРАДИЦІЙ ПІД ЧАС ОСВОЄННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМЦЯМИ

Однією зі складових курсу вивчення будь-якої іноземної мови є ознайомлення з культурою та традиціями країни, мову якої студенти вивчають. Це допомагає їм соціалізуватися, зрозуміти особливості організації життя, світогляд та переконання людей тої чи іншої національності.

Щороку значна кількість іноземців прагне навчатися у вищих навчальних закладах України. Їх приваблює висока якість освіти та помірна вартість навчання. Найскладнішим для них на теренах України є період адаптації та соціалізації, що, насамперед, пов'язаний із